

La gestió forestal al parc natural de Mondragó

Les zones boscoses del Parc han deixat de tenir l'ús que històricament se'ls donà; avui ja no hi trobam carboners, ni porcs que les pasturin; però no han deixat de ser zones influenciades per l'acció de l'home. Els nostres boscs són actualment un espai per on passejam, recol·lectam bolets o fins i tot caçam, per la qual cosa requereixen una gestió.

Les feines que s'hi fan estan encaminades a prevenir els incendis forestals, així com a lluitar contra les plagues i repoblar les zones de vegetació més pobra. També es mantenen transitables els camins.

D'entre les plagues que afecten els nostres boscs, n'hem de destacar una: la de la processonària del pi. Es tracta d'erugues que es desplacen agrupades formant processons, d'aquí el seu nom.

És una espècie mediterrània que fou introduïda a les Illes Balears a partir dels anys 50 al pa de terra d'unes plantes que provenien de la Península, i s'expandí ràpidament. La seva vida transcorre en quatre fases: ou,

eruga, crisàlide (pupa) i papallona, però és en la fase d'eruga quan causa més mal. Aquesta es menja les fulles dels pins i pot afectar-los greument si els atacs són molt intensos o repetits, o si els arbres es troben debilitats.

Però el risc que representa la processonària no afecta tan sols el bosc, l'eruga té uns pèls urticants que ens poden afectar tant si els tocam com si es troben dispersos en l'aire.

La reducció de la superfície de bosc provoca més erosió, i menys capacitat per netejar l'aire i per atreure i retenir la pluja i la humitat, indispensables per a la vida. Els pins tenen una gran importància perquè viuen en llocs on no subsisteix cap altra espècie: entre les roques, vora la mar, en sòls molt pobres...

Per tot això, es fa una gestió activa del pinar, que consisteix a col·locar trampes de feromones per atreure i capturar els mascles de les papallones; a eliminar les bosses tallant-les; a col·locar trampes de llum negra per capturar adults; a col·locar caixes niu per a la cria del capferrerico, que es menga la processonària.

El caló d'en Perdiu

Si volem observar efectes curiosos en els pins posarem atenció en els que creixen propers als penya-segats i observarem la magnífica capacitat d'adaptació que té aquesta espècie. No és tan sols la manca de sòl on arrelar, molt prim entre les roques, sinó també el càstig del vent, ben carregat de sal, el que condiciona el creixement gairebé horitzontal d'aquests arbres que reben el nom de pins barraquers.

Entre els pins i la mar, per damunt les roques, trobam les comunitats rupícoles, caracteritzades per petites plantes que en tenen prou per sobreviure amb l'escassa terra que s'acumula a les encletxes que hi ha entre les roques.

A les roques que trobam quan avançam pel litoral podem veure les marques de multitud de copinyes i caragols: són fòssils d'animals que vivien en aquestes terres en el moment en què es formaren les roques. Quan aquests animals amb closca moren, la part blana dels cossos desapareix ràpidament, però els esquelets s'omplen del material que els cau damunt, i amb el pas del temps i amb

unes condicions propícies, quan se solidifiquen aquests materials, els esquelets, formats per calç, s'integren dins els sediments compactats i passen a formar part de la roca.

Els fòssils que observam als penya-segats corresponen als mol·luscs que vivien a les plataformes que avui conformen les marines de migjorn, que es formaren al fons marí durant l'era terciària.

Molt aviat, deixant enrere el caló, ens hem de fixar en el terra del costat esquerre del camí perquè no ens passi per alt la presència d'un forat quadrangular al terra. És l'obertura d'un amagatall on temps enrere s'amagaven els productes de contraban, arribats per la mar, a l'espera de poder ser distribuïts. Aquests *secrets*, que és el nom amb què es coneixen, abunden al llarg de la costa de tota l'illa. Continuant el nostre camí, molt prest toparem la carretera d'accés a la platja, on hem començat l'itinerari.

Itinerari de la punta de ses Gatoves

El caló d'en Perdiu

Repoblació de pins (Josep Rullan)

Bossa de processonària (Josep Rullan)

Pins barraquers (Josep Rullan)

Comunitats rupícoles a les encletxes de les roques (Josep Rullan)

Disseny: Ludmila Rivacoba

La gestió forestal al parc natural de Mondragó

Si voleu passejar per un típic bosc costaner mediterrani, observar els efectes de les ones sobre la costa i els del vent sobre la vegetació...

Si us voleu topar amb indicis de l'explotació tradicional del bosc i veure quin és l'ús principal que en feim avui...

Si voleu saber com són les parets que a Mondragó delimiten les tanques, com són les vistes que hi tenim de la costa de llevant i com són les platges de què vénen a gaudir milers de visitants cada estiu...

...Així doncs, haureu de realitzar l'itinerari de la punta de ses Gatoves.

Dificultat: baixa. Distància per recórrer: 720 metres.
Durada: 25 minuts.

Mata (Josep Rullan)

Sortida des de s'Amarador

Per fer aquest itinerari, si ens hi volem desplaçar en vehicle, haurem d'arribar a l'aparcament de Ca sa Muda, a 500 metres de la platja de s'Amarador, a l'accés que té des del cap des Moro, per la carretera de cala Figuera.

Iniciam l'itinerari en direcció a la platja seguint un camí molt ample, asfaltat, delimitat entre dues parets seques que emmarquen el bosc. A banda i banda podrem veure alts exemplars de pi blanc (*Pinus halepensis*), entre els quals s'entremesclen algunes savines (*Juniperus phoenicea*).

Tot just tocant la platja, veurem un desviament a la dreta que ens permetrà seguir la costa: a partir d'aquest moment caminarem per dins el bosc, on haurem de tenir cura de no fer renou excessiu, ja que cal pensar en els habitants d'aquest indret, així com en la resta de visitants.

Panoràmica des de la punta de ses Gatoves (Josep Rullan)

Voltegem per la marina, coneguem el savinar

Potser ens crida l'atenció la gran quantitat de savines que creixen en aquesta zona, aquesta espècie és la que dona nom al tipus de bosc en què ens trobam: el savinar.

El savinar és un dels boscs costaners mediterranis típics; a la marina de Mondragó les savines (*Juniperus phoenicea*) i els ullastres (*Olea europaea silvestris*) creixen entre pins abundants (*Pinus halepensis*) i mates (*Pistacia lentiscus*).

Caminant a prop de la costa podrem gaudir d'unes vistes espectaculars del litoral del Parc. Aviat trobarem un forn de calç. En aquests forns circulars s'hi acumulava llenya, la qual s'encenia un cop que havia estat coberta de pedres, que s'ajuntaven amb les parets del forn i el cobrien en forma de volta. A la part inferior, en un lateral, s'hi mantenia una boca, o forat, per on s'afegia llenya per tal que la combustió pogués durar bastants de dies. Quan el procés havia produït que les pedres es calcinassin, es desfeia la volta que cobria el forn i de la roca es treia la calç viva. Aquesta es feia servir com a conglomerat per a la construcció, per desinfectar, per emblanquinar les parets, per ensulfatar les plantes...

Savines (Josep Rullan)

Haurem de parar atenció als éssers que creixen i viuen en aquest ecosistema. Observarem algunes aus com són el puput (*Upupa epops*), el trencapinyons (*Loxia curvirostra*), la mèrlera (*Turdus merula*) o la perdiu (*Alectoris rufa*), i amb un poc de sort potser tindrem l'oportunitat d'observar un falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) o algun corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*) prenent el sol sobre les roques o pescant. Però pel que fa als mamífers, ens haurem de conformar de poder distingir-ne algun indici en el bosc, ja que són animals d'hàbits generalment nocturns i crepusculars: la geneta (*Genetta genetta*), el mostel (*Mustela nivalis*) i el mart (*Martes martes*).

Els sòls d'aquest litoral són pobres i el règim hídric és clarament deficitari durant bona part de l'any; aquesta escassetat de terra i d'aigua determina el tipus de plantes que hi veim. En general, són espècies de fulles petites, dures, estretes, poc carneses i perennes.

Puput (Cati Artigues)

Voltegem per la marina, coneguem el savinar

